Хроніка звільнення Городнянського району від німецько-фашистських загарбників

Подготовил Анатолий Седень

Звільнення Городянського краю від німецько-фашистської окупації, що відбулось в ході Чернігівсько-Прип'ятської операції, у вересні 1943 р. здійснили: 7-й Гвардійський кавалерійський корпус, яким в той час командував генерал-майор М. Ф. Малєєв, 61-а армія П. О. Бєлова та 65-а армія П. І. Батова.

П. О. Бєлов М. Ф. Малєєв

Кавалерійський корпус отримав завдання — прорвати оборону в районі сіл Івашківка та Вихвостів і, наступаючи через Городню, вийти західніше Гомеля, щоб відрізати шляхи відступу на захід гомельському угруповання противника. 16-а кавдивізія (командир гв. полковник Г. А. Бєлов) отримала наказ вийти з боя за Чернігів і повернути фронт на північ, щоб забезпечити 14-ій (командир гв. полковник К. В. Фіксель) та 15-ій (командир генрал-майор І. Т. Чаленко) кавдивізіям переправу через р. Снов.

В дужках записані тільки ті військові частини, про які відомо, в звільненні яких населених пунктів вони брали участь.

<u>20 вересня 1943 р. були звільнені населені пункти:</u>

- с. Малий Дирчин,
- с. Великий Дирчин (55-й кавполк (командир гв. майор І. С. Духнєв) 15-ї кавдивізії, 146-й гв. артилерійсько-мінометний полк 14-ї кавдивізії –?).

<u>21 вересня 1943 року було визволено:</u>

- с. Смяч (53-й кавполк (командир гв. майор М. І. Сисоєв), 55-й кавполк, 60-й танковий полк (командир майор М. Ф. Бредихин) 15-ї кавдивізії).

Малий Дирчин раніше входив до складу Щорського району, а села Великий Дирчин та Смяч були у складі Тупичівського району.

В районі радгоспу Перше Травня–Івашківка–Куликівка на шляху гвардійців виявився ретельно підготовлений гітлерівцями укріплений район. Кавалеристів контратакували танки, штурмові гармати та мотопіхота.

Г. А. Бєлов

Т. Т. Кусімов

К. В. Фіксель

Г. Ф. Нелідов

<u>22 вересня 1943 р. в Тупичівському районі звільнені населені пункти:</u>

- с. Довге (32 полк 12 гв. стрілецької дивізії),
- с. Звеничів,
- с. Конотоп (55-й кавполк 15-ї гв. кавдивізії),
- с. Куликівка (54-й кавполк (командир гв. підполковник Романенко), 114-й танковий полк (командир полковник Артамонов) 14-ї гв. кавдивізії; 1130-й полки 336-ї стрілецької дивізії –?; 1321-й полк 415-ї стрілецької дивізії –?)
- х. Купиха Велико-Дирчинської сільради,
- х. Лашуки Велико-Дирчинської сільради,
- с. Макишин (52-й (командир гв. майор Г. Ф. Нелідов) та 54-й кавполки 14-ї гв. кавдивізії)
- с. Камка – в Городянському районі.

22 чи 23, а, можливо, навіть 28 вересня 1943 р. в Тупичівському районі звільнені:

- с. Івашківка (52-й (командир гв. майор Г.Ф.Нелідов), 56-й (командир гв. майор С. Г. Кирилов) кавполки, 114-й танковий полк 14-ї гв. кавдивізії; 58-й (командир підполковник Т. Т. Кусімов) та 62-й (командир майор М. Г.Маркарян) кавполки 16-ї гв. кавдивізії; 1236-й полк 415 стрілецької дивізії),
- х. Будьонного Івашківської сільради,
- х. Перше Травня (60-й та 62-й кавполки, 160-й танковий полк 16-ї гв. кавдивізії),
- х. Розвинівка Вихвостівської сільради.

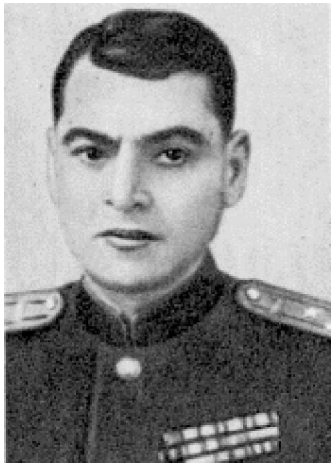

М. Г. Маркарян І. Ф. Горлатов

Успіх 16-ї гв. кавдивізії допоміг наступу 15-ї гв. кавдивізії генерал-майора І. Т. Чаленка. Кавалерійський прорив ворожої лінії оборони в гомельскому напрямку противник намагався зупинити на рубежі Стаси–Куликівка–Великий Лиственъ–Смичин–Дібрівне, де підготувався як до оборони, так і до подальших контратак з застосуванням танків та штурмових гармат.

І. Т. Чаленко М. І. Сисоєв

23 вересня 1943 р. в Тупичівському районі звільнені населені пункти:

- с.Дубрівне (53-й (командир гв. майор М. І. Сисоєв, 60-й танковий полк (командир майор М. Ф. Бредихин) 15-ї кавдивізії), 55-й (командир гв. майор І. С.

Духнєв) кавполки та 60-й танковий полк (командир майор М. Ф. Бредихин) 15-ї гв. кавдивізії, 321-й та 676-й полки 15-ї стрілецької дивізії –?),

- с. Великий Листвен (1181-й полк 356-ї стрілецької дивізії (командир підполковник Макаров); 1130-й полк 336-ї стрілецької дивізії –? та 47-й полк 15-ї стрілецької дивізії –?),
- с.Невкля (47-й полк 15-ї стрілецької дивізії –?).
- х.Каменка Невклянської сільради,
- х.Лозовий Невклянської сільради,

<u>в Городнянському районі були звільнені населені пункти:</u>

- с.Бутівка (303-й полк (командир майор Ситник) 69-ї Севської Червонопрапорної стрілецької дивізії генерал-майора Івана Олександровича Кузовкова),
- станція Городня,
- с. Горське,
- х. Жабчинська слобода Здрягівської сільради,
- х. Піщанка Жоведської сільради,
- с. Північщина,
- с.Петрівка,
- с.Стара Рудня,
- с.Хотуничі,
- х. Крестівщина Хотуницької сільради,

І. І. Іванов та І. О. Кузовков

М. М. Заіюльєв В. Ф. Смєкалін

<u>24 вересня 1943 р. в Тупичівському районі визволені населені пункти:</u>

- Тупичів (1181-й та 1185-й полки 356-ї стрілецької дивізії; 52-й та 54-й гв. полки 14-ї гв. кавдивізії –?),
- х. Сафоненків Тупичівської сільради,
- с. Вихвостів (54-й кавполк 14-ї кавдивізії; 58-й кавполк 16-ї кавдивізії; 1321-й полк 415-ї стрілецької дивізії –?; 1128-й та 1130-й полки 336-ї стрілецької дивізії –?),
- х. Пасічний Вихвостівської сільради,
- х. Рудка Вихвостівської сільради,
- с.Смичин (676-й полк 336-ї стрілецької дивізії; 47-й та 1130-й полки 15-ї стрілецької дивізії).

Дорога на Городню була вільна, але 7-й корпус отримав наказ допомогти 13-ій армії і передав свої позиції 415-ій дивізії 61-ї армії, у складі якої також наступали: 12-а стрілецька дивізія, 15-а Сивашська двічі Червонопрапорна ордена Леніна стрілецька дивізія, 55-а, 336-а та 356-а стрілецькі дивізії.

М. Ф. Бредихин

П. І. Батов П. М. Черкоманов

<u>24 вересня 1943 р. 107-й полк (командир майор В. Ф. Смекалін) 55-ї стрілецької дивізії (командир М. М. Заіюльєв) 61-ї армії звільнив Городню.</u>

<u>24 вересня 1943 р. в Городнянському районі звільнені населені пункти:</u>

- смт Городня (107-й полк 55-ї стрілецької дивізії, 60-а стрілецька дивізія – ?),
- с. Велика Городня,
- х. Журавок Велико-Городнянської сільради,
- х.Олешнянський Велико-Городнянської сільради,
- х. Павло-Іванівський Велико-Городнянської сільради,
- с. Автуничі,
- х.Займище Автуницької сільради,
- х. Берилівка Сеньківської сільради,
- х. Гасичівка,
- х. Горошківка Гніздищанської сільради,
- с. Жабчичі (906-й та 914-й полки 246-ї стрілецької дивізії),
- с.Жоведь,
- с.Мощенка (883-й полк 193-ї Червонопрапорної стрілецької дивізії генерал-майора Андрія Григоровича Фроленкова та 568-й полк 149-ї стрілецької дивізії полковника Орлова),
- х. Гасичівка Мощенської сільради,
- х. Сутоки Мощенської сільради,
- х.Смяч-Луб'янка Хотівлянської сільради (1281-й полк та 71-й окремий винищувальний протитанковий дивізіон 60-ї стрілецької дивізії),
- с.Солонівка (120-й полк (командир Бахметьєв) та 303-й полк 69-ї стрілецької дивізії), х.Стовпівка Гніздіщанської сільради,
- с.Хрипівка;
- с.Ваганичі,
- х. Барабанів Ваганицької сільської Ради,

- с.Карпівка,
- х. Мости Карпівської сільської Ради.

Ваганичі, х. Барабанів, с. Карпівка та х. Мости раніше входили до складу Добрянського району.

<u>25 вересня 1943 р. в Городнянському районі визволені населені пункти:</u>

- с. Андріївка,
- х. Старосілля Андріївської сільради,
- с. Гніздище,
- с. Деревини (115-а окрема стрілецька бригада полковника Баньковського),
- с. Диханівка (1283-й полк 60-ї стрілецької дивізії),
- х. Займище Автуницької сільської Ради,
- с. Залісся (410-й та 467-й полки 81-ї стрілецької дивізії),
- с. Здрягівка,
- с. Кузничі (303-й полк 69-ї Севської Червонопрапорної стрілецької дивізії),
- х. Зеленки Кузницької сільради,
- с. Клюси,
- с. Моложава,
- х. Картовецький Моложавської сільради,
- х. Лютіж Моложавської сільради,
- х. Минаївщина (Минаїв) Моложавської сільради,
- х. Переріст Моложавської сільради,
- х. Черецький Моложавської сільради,
- с. Рубіж (908-й та 914-й стрілецькі та 777-й артилерійський полки 246-ї стрілецької дивізії),
- с. Сеньківка,
- с. Хоробичі (237-й полк (командир Горбунов) 69-ї Севської Червонопрапорної стрілецької дивізії),
- с. Хотівля,
- с. Хрінівка,
- х. Липівка Хрінівської сільради,
- х. Плехів Хрінівської сільради.

<u>в Тупичівському районі визволені:</u>

- с. Бурівка (1185-й полк 356-ї стрілецької дивізії),
- х. Безиків Бурівської сільради,
- х. Опитне поле Бурівської сільради,
- с. Пекурівка,
- х. Політ-Рудня Пекурівської сільради.

Північну частину Городянського района від німецько-фашистської окупації звільнили 18-й стрілецький корпус генерал-майора І. І. Іванова: 149-а стрілецька дивізія (командир полковник Орлов), 60-а стрілецька дивізія (командир О. В. Богоявленський), 69-а Севська Червонопрапорна стрілецька дивізія (командир генерал-майор О. І. Кузовков) та 27-й стрілецький корпус П. М. Черкоманова. Командував 65-ою армією П. І.Батов.

26 вересня 1943 р. в Городнянському районі звільнені:

- с. Дроздовиця (1285-й стрілецький полк 60-ї стрілецької дивізії),
- х. Гута Кашпурівська Дроздовицької сільради,
- х. Диханів Дроздовицької сільради,
- с. Лемешівка (314-й, 479-й, 568-й, 744-й полки 149-ї стрілецької дивізії та 115-а окрема стрілецька бригада),
- с. Світанок (479-й полк 149-ї стрілецької дивізії).

в Добрянському р-ні було визволено с. Кусії (883-й стрілецький та 384-й артилерійський полки 193-ї стрілецької дивізії).

27 вересня 1943 р. в Добрянському районі звільнені:

- с. Будище,
- с. Володимирівка,
- с. Ільмівка,
- х. Воздвиженський Ільмовської сільської Ради,
- с. Перепис.

Література

1. Белов Г. А. Путь мужества и славы. Уфа: Башкирское книжное издательство. — 1978.
2. Докучаев М. С. В бой шли эскадроны. Москва: Военное издательство. — 1984.
3. Гордость и слава 16-й кавдивизии. Уфа: Башкирское книжное издательство. – 1990.
4. Герои-освободители Черниговщины. Краткий биографический справочник. Киев: Издательство „Украина”. – 1991.
5. Хронологічний довідник про тимчасову окупацію німецько-фашитськими загарбниками населених пунктів Чернігівської області і визволення їх Червоною Армією (1941–1943 рр..). Чернігівська обласна комісія по історії Вітчизняної війни. Архівний відділ УМВС по Чернігівській області. – Чернігів: Видавництво „Деснянська правда”. – 1947.
6. Именной список воинов Советской Армии и партизан, погибших в период Великой Отечественной Войны 1941–1945 гг.. и захороненных на территории Городнянского района Черниговской области. http://www.obd-memorial.ru.
7. Наградні листи 7-го Гвардійського кавалерійського корпуса. http://www.podvignaroda.ru.